

بسم الله الرحمن الرحيم

توسعه فرهنگی و رسانه ملی

طراحی مدل اندازه گیری تأثیر رسانه ملی در توسعه فرهنگی

فاطمه عزیزآبادی فراهانی

www.ketab.ir

معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی

۱۳۹۸

سرشناسه	:	عزیزآبادی فراهانی، فاطمه، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	:	توسعه فرهنگی و رسانه ملی: طراحی مدل اندازه‌گیری تأثیر رسانه ملی در توسعه فرهنگی / فاطمه عزیزآبادی فراهانی؛ ویراستار محمد حبیب‌زاده، تکتیم عین‌الهی؛ [به سفارش] معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی.
وضعیت ویراست	:	[ویراست ۲].
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۲۸۱ ص.: جدول، نمودار.
شابک	:	978-964-10-5781-9
وضعیت فهرست نویسی	:	فبا
یادداشت	:	ویراست قبلی کتاب حاضر توسط دانشگاه آزاد اسلامی، معاونت پژوهشی، دفتر گسترش تولید علم در سال ۱۳۸۹ منتشر شده است.
یادداشت	:	چاپ اول.
موضوع	:	رسانه‌های گروهی و فرهنگ -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	:	Mass media and culture -- Iran -- Case studies
موضوع	:	فرهنگ و تکنولوژی -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	:	Culture and technology -- Iran -- Case studies
شناسه افزوده	:	دانشگاه آزاد اسلامی. واحد علوم و تحقیقات
شناسه افزوده	:	دانشگاه آزاد اسلامی. واحد علوم و تحقیقات. معاونت پژوهشی
رده بندی کنگره	:	۹۴۱۳۹۸ع ۴۵/الف/۶۵/۶۹۴
رده بندی دیویی	:	۳۰۳/۳۰۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۶۷۸۸۱۷

عنوان: توسعه فرهنگی و رسانه ملی (طراحی مدل اندازه‌گیری تأثیر رسانه ملی در توسعه فرهنگی)

نویسنده: فاطمه عزیزآبادی فراهانی

ویراستار: محمد حبیب‌زاده، تکتیم عین‌الهی

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات

چاپ اول: ۱۳۹۸

شابک: ۹-۵۷۸۱-۱۰-۹۶۴-۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

مرکز پخش: تهران، انتهای بزرگراه شهید ستاری، میدان دانشگاه آزاد اسلامی به سمت

حصارک، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، ساختمان علوم انسانی

تلفن: ۴۴۸۶۵۱۱۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷.....	پیشگفتار
۹.....	مقدمه
۱۳.....	فصل اول: درآمدی بر توسعه فرهنگی رسانه ملی
۱۶.....	۱-۱- پارادایم‌های پژوهشی حاکم
۲۲.....	۱-۲- مدل مفهومی
۲۳.....	۱-۳- روش شناسی پژوهش
۲۴.....	۱-۴- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش
۲۷.....	فصل دوم: مبانی نظری و رویکردها
۲۷.....	۱-۲- مقدمه
۲۸.....	۲-۲- بخش اول: توسعه فرهنگی
۲۸.....	۲-۲-۱- فرهنگ
۳۲.....	۲-۲-۲- توسعه
۳۳.....	۲-۲-۲-۱- دیدگاه‌های نظری توسعه
۳۴.....	۲-۲-۲-۱-۱- مکتب تکاملی توسعه
۳۴.....	۲-۲-۲-۱-۲- نظریه‌های نوسازی
۳۶.....	۲-۲-۲-۱-۳- دیدگاه مارکسستی به توسعه
۳۷.....	۲-۲-۲-۲- الگوهای توسعه اقتصادی پس از جنگ دوم جهانی
۳۷.....	۲-۲-۲-۲-۱- الگوی خطی مراحل رشد
۳۸.....	۲-۲-۲-۲-۲- الگوهای تغییرات ساختاری
۳۹.....	۲-۲-۲-۲-۳- الگوی وابستگی بین‌المللی

۱۲۱.....	۲-۴-۱- استراتژی، مفاهیم و تعاریف
۱۲۵.....	۲-۴-۲- مدیریت و طرح ریزی استراتژیک
۱۳۵.....	۲-۴-۳- اهمیت و ضرورت مدیریت راهبردی
۱۳۶.....	۲-۳-۴- مزایای مدیریت استراتژیک
۱۳۷.....	۲-۴-۵- مدیریت استراتژیک فرهنگی
۱۴۳.....	۲-۳-۶- استراتژی‌های مدیریت فرهنگ
۱۴۴.....	۲-۴-۶-۱- تقویت و حمایت از فرهنگ
۱۴۴.....	۲-۴-۶-۲- تغییر فرهنگ
۱۴۶.....	۲-۵- بخش چهارم: مدیریت فرهنگی رسانه ملی
۱۴۶.....	۲-۵-۱- مدیریت فرهنگی
۱۴۹.....	۲-۵-۲- رسانه ملی، نهادی فرهنگی
۱۶۰.....	۲-۵-۳- رسانه ملی و الزامات محیطی (ملی و بین‌المللی)
۱۶۵.....	۲-۵-۴- رسانه ملی و توسعه فرهنگی
۱۶۶.....	۲-۵-۵- مأموریت‌های فرهنگی رسانه ملی
۱۶۶.....	۲-۵-۵-۱- شناخت مخاطبان به عنوان مصرف‌کنندگان فرهنگی
۱۶۷.....	۲-۵-۵-۲- نیازسنجی مخاطبان
۱۶۷.....	۲-۵-۵-۳- ترویج و تعمیق ارزش‌های ایرانی - اسلامی
۱۶۸.....	۲-۵-۵-۴- تقویت‌کننده وحدت، اقتدار و امنیت ملی
۱۶۸.....	۲-۵-۵-۵- غنی‌سازی اوقات فراغت
۱۶۹.....	۲-۵-۵-۶- آموزش و فرهنگ‌سازی
۱۷۰.....	۲-۵-۵-۷- اطلاع‌رسانی
۱۷۱.....	۲-۶- بخش پنجم: مروری بر تحقیقات انجام شده
۱۷۱.....	۲-۶-۱- پیشینه تحقیق در خصوص نگرش رادیو - تلویزیون به عنوان خدمتی عمومی
۱۷۳.....	۲-۶-۲- پیشینه تحقیق در خصوص کارکردهای فرهنگی و اجتماعی رادیو - تلویزیون
۱۷۵.....	۲-۶-۳- پیشینه تحقیق در خصوص اجزاء مدل پژوهش
۱۷۹.....	۲-۶-۴- پیشینه تحقیق در خصوص جایگاه رسانه‌ها در افق چشم‌انداز بیست ساله

فصل سوم: تحلیل روش شناسی پژوهش	۱۸۳
۳-۱- روش پژوهش	۱۸۳
۳-۲- تشریح الگوی پژوهش	۱۸۶
۳-۳- الگوریتم اجرایی پژوهش	۱۸۹
فصل چهارم: تحلیل یافته‌ها و اطلاعات	۱۹۱
۴-۱- مقدمه	۱۹۱
۴-۲- تعیین اهمیت هر یک از ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های توسعه فرهنگی رادیویی-تلویزیونی از دیدگاه خبرگان	۱۹۲
۴-۲-۱- وزنهای ابعاد و مدل توسعه فرهنگی رادیو-تلویزیونی از دیدگاه خبرگان	۱۹۲
۴-۲-۲- وزنهای مؤلفه‌ها و شاخص‌های ابعاد توسعه فرهنگی از نظر خبرگان	۱۹۵
۴-۲-۲-۱- بعد آزادی فرهنگی	۱۹۵
۴-۲-۲-۲- بعد خلاقیت فرهنگی	۱۹۹
۴-۲-۲-۳- بعد گفت‌گوی فرهنگی	۲۰۶
۴-۲-۲-۴- بعد الگوی رفتاری	۲۱۱
۴-۱-۳- مدل کمی توسعه فرهنگی رادیویی-تلویزیونی	۲۲۲
۴-۳- اندازه‌گیری نقش رسانه ملی در توسعه فرهنگی از دیدگاه مدیران ارشد رسانه ملی و تعیین انحراف بین وضع موجود و آرمانی	۲۲۳
۴-۳-۱- بعد آزادی فرهنگی	۲۲۳
۴-۳-۲- بعد خلاقیت فرهنگی	۲۲۷
۴-۳-۳- بعد گفت‌گوی فرهنگی	۲۳۰
۴-۳-۴- بعد الگوی رفتاری	۲۳۳
۴-۲-۵- جدول و نمودار مدل اصلی اندازه‌گیری نقش رسانه ملی در توسعه فرهنگی از دیدگاه مدیران	۲۳۷
۴-۴- اندازه‌گیری نقش رسانه ملی در توسعه فرهنگی از دیدگاه دانشجویان و تعیین انحراف بین وضع موجود و آرمانی	۲۳۸
۴-۳-۱- بعد آزادی فرهنگی	۲۳۸

به نام خدا

پیشگفتار

نوشتن به عنوان یک هنر دیرینه و یک نعمت بی بدیل خداوندی از چند جهت دارای ارزش است. اول اینکه، دانش و تجربه‌ای که توسط افراد کسب شده است، ثبت می‌گردد و قابل دستیابی برای همگان خواهد بود. دوم اینکه، نوشتن مانند هر هنر دیگری، به ذهن انسان نظم می‌بخشد و اندیشه‌های پراکنده را در قالبی منسجم و بانظمی پر معنی ارائه می‌کند. سوم اینکه، نوعی ادای احترام به آیندگانی است که هنوز زاده نشده‌اند و پیامی است که افرادی از یک نسل به افرادی از نسل‌های دیگری رسانند. بنابراین بی دلیل نیست که خداوند به قلم و آنچه می‌نویسد، قسم یاد کرده است.

انسان نمی‌تواند بدون گذشته‌اش زندگی کند و هرچه به سال‌های عمر آدمی افزوده می‌شود، اهمیت گذشته افزون‌تر می‌گردد. این مکانیسم نیز به عنوان یک نعمت خداوندی دارای دلایلی است که در ابعاد وسیع و جهانی آن به عنوان بخشی از یک سیستم منظم، قابل مطالعه و ارزیابی است. نوشتن، یکی از بهترین راه‌های ثبت گذشته است و آنان که در این کار عظیم به صداقت و درستکاری عمل می‌کنند، خود را به مرز جاودانگی رسانده‌اند. چنانکه ابوالفضل بیهقی در تاریخ مشهور خودچنین عمل کرده است و سایر بزرگان علم و ادب این سرزمین بی‌تظیر نیز، چنین کرده‌اند. ملت‌ها بدون گذشته خود نمی‌توانند به حیات طبیعی ادامه دهند. بیماری فراموشی در ابعاد ملی آن بسیار زیان بارتر از ابعاد فردی آن است. مردمی که گذشته خود را با ابتلا به نوعی آلزام اجتماعی به فراموشی می‌سپارند، لاجرم به آیندهای نا مطمئن چنگ خواهند زد.

یکی از مواردی که دانشگاه آزاد اسلامی همواره در تولید علم به خصوص تولید کتاب‌های علمی مد نظر داشته است، همکاری با مؤسسات علمی دیگر و تدوین کتاب‌های مشترک بوده است.

این کتاب حاصل همکاری با مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام است.

معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی ضمن تشکر و قدردانی از همه دست اندرکاران تولید کتاب‌های مذکور و از جمله کتاب حاضر به سایر پژوهشگران و اندیشمندان کشور نیز نوید می‌دهد که آمادگی دارد به همکاری متقابل علمی و حمایت از فعالیت‌های تحقیقاتی سایر محققانی بپردازد که مایلند با نام دانشگاه آزاد اسلامی فعالیت علمی خود را عرضه کنند.